

ОРНАМЕНТИКА В ДИЗАЙНІ ЕЛЕМЕНТІВ БЛАГОУСТРОЮ ІСТОРИЧНОГО МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА

Анотація. У статті розглядається проблема проектування елементів благоустрою історичного міського середовища. Запропоновано метод структурно-геометричного аналізу ліній і силуетів архітектурних елементів середовища та методика рекомендаційного характеру використання отриманих модулів при проектуванні елементів благоустрою.

Ключові слова: орнаментика, елементи благоустрою, міське середовище, дизайн-проектування.

Постановка проблеми. Благоустрій території історичних частин міста, що є одночасно історичним центром, осередком культурної і ділової активності, вимагає вирішення завдання збереження міського середовища та пов'язаний із впровадженням найбільш цінних якостей в новій забудові з урахуванням усього комплексу вимог містобудівної теорії та практики, соціально економічного стану, архітектурно планувальній організації, нормативної бази, прогресивних будівельних конструкцій і технологій. До сьогодні не була розроблена методика рекомендаційного характеру, що базуються на структурно-геометричному аналізі ліній та силуетів архітектурних елементів середовища для використання отриманих модулів при проектуванні елементів благоустрою.

Аналіз досліджень. Спосіб життя сучасного суспільства вимагає від науковців нових моделей естетичного сприйняття міського середовища та розробки об'єктивної мови композиційного аналізу міста (Булгакова Т.В). Проблему вивчення суб'єкта сприйняття та теорію сприйняття у рамках психології розглядали у своїх роботах В.Галадзе, Г.Ледер, А.Четтерджі, Оспченко Г.О., Виготський Л.С. Багато дослідників приділяли увагу силуету міського середовища, як одному з аспектів композиційного формоутворення міста, серед них Баранов Н.Н., Бунін А.В. та Круглова М.Г. Вплив ролі лінії та силуету на інформативність об'єкту дизайну розглядали Тусупбекова К.І. та інші.

Мета статті. Аналіз значення силуетів та контурів міського середовища, виділення їх структурних рівнів. Рекомендації щодо створення бази модулів лінійних елементів та розробка методики використання отриманих модулів при проектуванні елементів благоустрою міського середовища на основі принципів

роботи над орнаментальними системами.

Основна частина. У сучасній рекламній продукції, декорі архітектурного середовища та об'єктах промислового дизайну значення орнаментики не можна обмежувати використанням лише орнаментальних систем у декорі об'єктів. Хоча орнаментика – це сукупність різновидів і засобів графічного, колірною, тонального, фактурного та ін. ритмічного декору, де може і не бути явного повторювальних елементів,[5]. Елементи благоустрою міського середовища можна розцінювати як орнаментальні системи, де головним є функціональне та естетичне навантаження, тому у статті запропоновано використання методу проектування орнаментальних структур на основі лінійних модулів.

Комплексний благоустрій і художнє оформлення історичного міського середовища мають враховувати загальної містобудівну та архітектурну планувальну концепції. Розмаїтість форм дизайну міського середовища бажано взаємно підпорядковувати, досягаючи стильової єдності на основі принципу геометричної спільності форм. Особливу увагу варто приділити комплексній архітектурно-художній розробці всіх елементів, що складають обладнання благоустрою: ліхтарі, фонтани, торгові лотки, кіоски різного призначення, скульптури, лави, зупинки транспорту, різні знаки й символи, пов'язані з рекламою та іншими видами візуальної інформації. З цією метою в роботі пропонується розглядати силует середовища та будівлі як багаторівневу структуру, з певним елементним складом на кожному рівні. При цьому лінію необхідно розглядати як найменшу самостійну одиницю. Саме через сприйняття силуету людина отримує перші враження та певні відчуття від архітектурного середовища міста. Можливість виділення ліній як елементних складових, дає можливість створення баз їх даних, для подальшого використання при проектуванні міського обладнання. Проектування за допомогою контурів дозволяє локалізувати задачу аналізу форми ліній, виключивши вплив кольору, фактури і текстури матеріалу на форму елементів дизайну при сприйнятті.

При оцінці загальних силуетів людина сприймає невелике число характерних особливостей, це обумовлює індивідуальність об'єкта, що сприймається і створює інтегровану модель, на яку робить також вплив і цілий ряд другорядних властивостей. Потрібні натреноване око та досвід для сприйняття картини, яка містить величезну кількість реалістичних деталей, але не розкриває явно характерні перцептивні особливості цілого, [1]. Для збереження стилістики історичного середовища при проектуванні сучасних елементів благоустрою першочерговим є збереження існуючої пластики будівель у нових об'єктах дизайну та складності міського силуету в їх композиційному

розташуванні. Послідовність використання контурів міського середовища у процесі проектування елементів обладнання наведено в Рис.1

Функції сучасних елементів, що складають обладнання благоустрою міського середовища, їх призначення, естетика та значення у контексті міста з часом змінюються, тому не можна копіювати морально застарілі, хоча і автентично вірні об'єкти дизайну. Необхідні переосмислення і трансформація. Процес проектування – це взаємопроникнення та рівновага між архітектурно-морфологічною, об'ємно-просторовою, конструктивно-технічною та художньо-естетичною підсистемами, [6].

Рис.1.

Проектно-творча робота починається із накопичення інформації про об'єкт проектування, після цього відбувається постановка проектного завдання, а далі вже робота ведеться безпосередньо над об'єктом. При проектуванні сукупності міського обладнання перший етап – це створення прирівневої сітки, яка включає в себе розташування і габарити всіх можливих об'єктів з урахуванням їх головного функціонального призначення та конструктивних особливостей. Другий етап – це вдосконалення сітки використовуючи отриману інформацію про складність силуету міського середовища. Наступним етапом буде проектна робота саме над об'єктами з використанням баз даних лінійних модулів як для створення контуру, деталізації та декорування.

Створення тривірневої сітки обумовлено ієрархією задач та функцій середовища, в якому розташовані елементи благоустрою. У таблиці 1 наведені

приклади використання лінійних модулів в структурних рівнях сітки з урахуванням ієрархії задач. Так як другий рівень сітки це ергономічно-технічні обмеження, лінійних модулів не використовуються.

I рівень – архітектурно-морфологічна система

II рівень – ергономічно-технічні обмеження

III рівень – об’ємно-просторова та художньо-естетична структура

Таблиця 1.

Рівень	Структура	Ієрархія задач	Використання лінійних модулів
I	Макроструктура Конфігурація, загальний розмір поля об’єктів. Розташування об’єктів, їх візуальна супідрядність	<ul style="list-style-type: none"> • Взаємозв’язок з середовищем • Домінанти та місця фокусування інформації 	Силует міського простору
III	Проміжна структура Сукупність об’єктів, їх ансамблі.	<ul style="list-style-type: none"> • Домінанти та місця фокусування інформації • Супідрядність об’єктів у просторі • Естетика 	силует міського простору або лінії силуетів будівель та споруд;
III	Мікроструктура Форма елементів благоустрою	<ul style="list-style-type: none"> • Взаємозв’язок з середовищем • Супідрядність об’єктів у просторі • Естетика 	лінії силуетів будівель та споруд або лінії орнаментальних систем
III	Мікроструктура Деталізація та декор	<ul style="list-style-type: none"> • Естетика • Супідрядність елементів об’єктів. • Взаємозв’язок з середовищем 	лінії орнаментальних систем або лінії силуетів будівель та споруд

Висновки

При проектуванні елементів благоустрою міського середовища важливо не копіювати автентичні об'єкти минулого, а створювати нові, враховуючи сучасні тенденції у функціональному призначенні елементів благоустрою, уявленні про естетику та їх змістове призначення у контексті міста.

Контур, силует, лінія є суттєвою характеристикою об'єкту. Тому для збереження пластики середовища важливо використовувати лінійні модулі на різних етапах проектування сукупності елементів міського обладнання.

Проектування сукупності елементів благоустрою міського середовища складний процес і потребує створення трирівневої сітки, яка б враховувала особливості середовища, ергономіку, функціональне навантаження на об'єкт, та технологічні обмеження виготовлення на різних рівнях структур.

Література

1. Арнхейм, Р. Искусство и визуальное восприятие / Р. Арнхейм; сокр. пер. с англ. В.Н. Самохина; общ. ред. и вст. ст. В.П. Шестакова. — Москва, "Прогресс", 1974.
2. Аскарлов, Ю.-А.А. Геометрическое моделирование и основы автоматизированного проектирования архитектурных орнаментов дис. на соиск. уч. степ. канд. тех. наук / Ю.-А.А. Аскарлов. - Киев , 1983г/
3. Кринский В.Ф. Элементы архитектурно-пространственной композиции: Учебное пособие. / В.Ф. Кринский, И.В. Ламцов, М.А. Туркус – М.: Стройиздат, 1968. –96 с.
4. Селівачов М. Р. Лексикон української орнаментики / М. Р. Селівачов. – К.: Редакція вісника «Ант», ТОВ Видавництво «Аспект-Поліграф», 2009. – 408 с.
5. Николаева С.С. Автоматизированное проектирование графических объектов типа плетеных орнаментов в традициях народного искусства Бурятии: Дис. канд. техн. наук: 05.13.12.(Системы автоматизации проектирования (промышленность)) / С.С. Николаева – Улан-Удэ, 2002. – 121 с.
6. Ткач Д.И. Архитектурное черчение: Справочник / Д.И. Ткач, Н.Л. Русскевич, П.Р. Нириенберг, М.Н. Ткач; Под ред. Д.И Ткача. – К.: Будивельник, 1991. – 272с.
7. Чернышев О. В. Формальная композиция. Творческий практикум / О. В. Чернышев. – Минск : Харвест, 1999. – 312 с.